

Ofertă artistică generoasă, organizare defectuoasă

Ediția a VI-a a adus un element de noutate: festivalul a devenit itinerant, fiind găzduit, la Iași, de Teatrul Național „Vasile Alecsandri” și de Teatrul „Lucaefărul”. Organizatorul, Ministerul Culturii, și-a motivat acțiunea ca un gest de reverență față de comemorările teatrale ieșene: 180 de ani de când a avut loc prima reprezentație în limba română, la 27 decembrie 1816, cu **Mirtii și Hloe** de Gheorghe Asachi; 100 de ani de la inaugurarea, la 2 decembrie 1896, a sediului Teatrului Național, creație a meșterilor vienezi Fellner și Hellmer; 150 de ani de când a avut loc, la 22 decembrie 1846, deschiderea Teatrului cel Mare de la Copou de către o trupă străină. În intenția organizatorilor a fost și dorința de a revitaliza acest oraș, care deține un record trist în ceea ce privește afluența foarte scăzută a publicului la teatru.

Festivalul și-a onorat titlatura de „Național”. Selecția (efectuată de Ileana Berlogea, Natalia Stancu și Mircea Ghițulescu) a fost în general judicioasă și performantă. Cu o singură excepție: **Robespierre și Regele** de Dumitru Radu Popescu, în lectura regizorală violent epidermică a lui Ovidiu Lazăr, la TN Iași. O absență nemotivată și regretabilă a fost excelentul spectacol al Teatrului Levant cu **Pelicanul** de Strindberg, montat de Cătălina Buzoianu.

Și această ediție a nuanțat ierarhii artistice. Marele Premiu a marcat valoarea excepțională a reprezentației **Fuga** de la Teatrul de Comedie. Publicul, care a umplut până la refuz sala și a aplaudat, la final, minute în șir, a validat actualitatea acestei viziuni tragicomice despre delirul istoriei în revoluție. Producțiile din concurs au arătat că teatrul românesc se află la ora regiei. **Fuga și Patul lui Procust** (Premiul pentru cel mai bun spectacol cu o piesă românească) au fost argumente pentru creativitatea puternică și originală a Cătălinei Buzoianu, cele opt spectacole realizate de regizoare în ultimele două stagioni putând forma de altfel, ele însele, obiectul unui festival. Ediția ieșeană a fost interesantă și pentru evoluția unei generații de artiști, consacrand personalitatea unor regizori aflați la maturitate. A cucerit modernitatea clasică a lui Tompa Gábor, în

FESTIVALUL "NATIONAL „I.L. CARAGIALE”

două meditații asupra ființei umane în raport cu Puterea: antologica montare **Cabala bigoșilor** de Bulgakov (Premiul pentru cea mai valoroasă regie) și **Woyzeck** de Büchner. Alexandru Dabija a impresionat cu **Orfanul Zhao** (Premiul special al juriului), un ceremonial oriental de stigmatizare a tiraniei, de o puritate gravă și solemnă.

Un fapt de remarcat este că dramaturgia românească a fost mai bine reprezentată decât la celelalte ediții. Caragiale a figurat pe afișul festivalului ce-i poartă numele cu **O noapte furtunoasă** de la Teatrul Național din Târgu-Mureș. Un coșmar vesel, în care regizorul Mircea Cornișteanu vorbește despre noaptea în care trăim cu toții, oferindu-ne o oglindă a kitsch-ului național ce ne invadează și ne sufocă existența. Piesa contemporană s-a bucurat de spectacole de relief. Monodrama **Iona**, recviem al ființei la acest sfârșit de mileniu, a tulburat prin recitalurile actorilor Damian Oancea de la Teatrul Național din Timișoara (regia: Ioan Ieremia) și Ilie Gheorghe de la Naționalul craiovean. Spectatorii ieșeni care au luat cu asalt Teatrul „Lucaefărul” s-au regăsit în neliniștile existențiale ale eroilor lui Camil Petrescu din **Patul lui Procust**, întruchipați de trupa tânără a Teatrului „Bulandra”. Un prilej de a simți și cugeta la traumele omului contemporan a fost și reprezentația **Voci în lumina orbitoare** de la Teatrul „Eugen Ionescu” din Chișinău. Formula de teatru-dans aleasă de regizorul Petru Vutcărau a dat materialitate soliloquiilor poetice ale lui Matei Vișniec. De altfel, festivalul a fost în continuare o rampă de lansare pentru teatrul basarabean. Montarea lui Vutcărau și superbul spectacol al lui Sandu Vasilache **Anna Karenina** după Tolstoi, la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău (care nu a fost selecționat în concurs), au demonstrat că experiența acestui dialog peste Prut de-a lungul celor șase ediții a fost benefică, teatrul moldovenesc devenind parte integrantă din teatrul românesc.

S-au detașat performanțe interpretative, mai ales în rândul actorilor. Premiul pentru interpretare masculină a fost disputat

 Moment din Cabala bigoșilor de Mihail Bulgakov la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj (regia: Tompa Gábor)

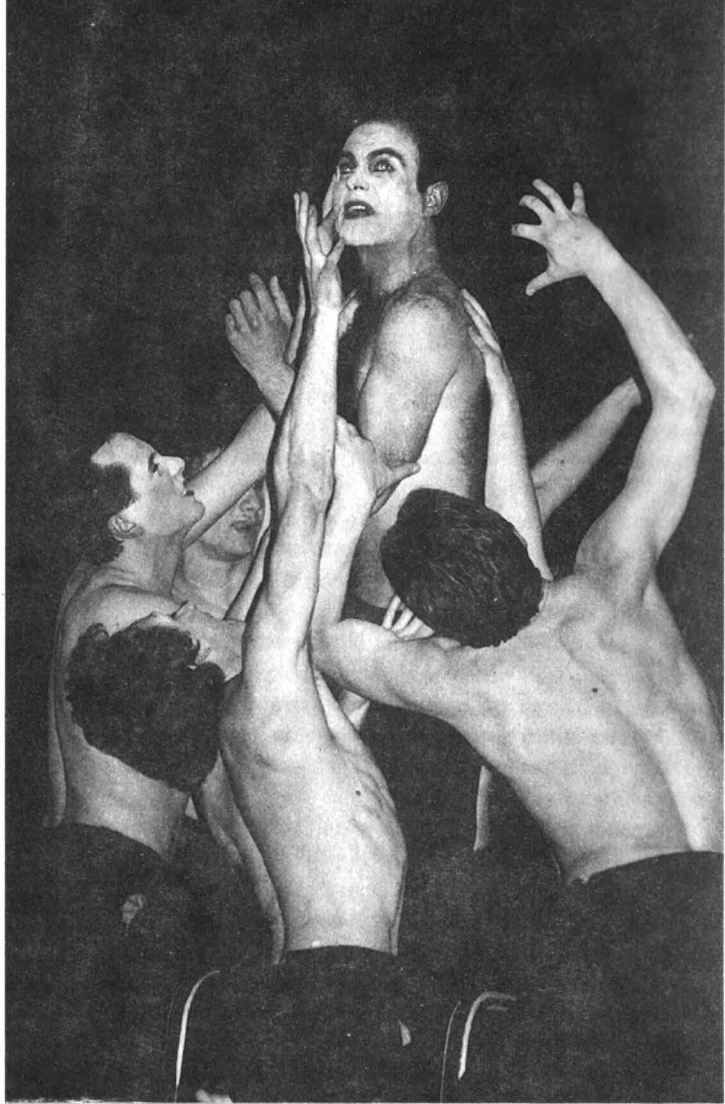
de doi mari artiști: Ștefan Iordache, cu rolul Generalul Cearnota din **Fuga**, un clown charismatic, o creație ce împlinește strălucit o carieră de tragedian, și Mircea Albulescu, a cărui artă și tehnică rafinată au dat forță unui erou controversat al zilelor noastre, Securistul din spectacolul **Profesionistul** de la Teatrul Național din București, în regia lui Horea Popescu.

O interpretare ce merita să intre în palmares este și aceea a lui Csiky András – Molière, ce exprimă cu o putere excepțională, în **Cabala bigoșilor**, chinul artistului în triumf, ca și în cădere. Alături de maeștri s-au afirmat tinerii. Au înregistrat succese, pe partituri de anvergură, George Ivașcu, Diana Dumbravă (**Fuga**), Daniela Nane (**Patul lui Procust**), Mihai Constantin, Cornel Scripcaru (**Woyzeck**), Bogdán Zsolt (**Cabala bigoșilor**). De altfel, secțiunea „Teatrul de mâine“, prin premiile acordate de Secțiunea română a A.I.C.T. – Fundația „Teatrul XXI“, a dovedit, și la această ediție, sensibilitate față de ceea ce este proaspăt în mișcarea teatrală. Printre laureați s-au aflat Theodor Cristian Popescu, pentru un incitant spectacol cu **Privește înapoi cu mânie** de John Osborne (Teatrul Național din Târgu-Mureș), și două debutante: Cristina Toma, pentru rolul Alison din această reprezentație, și Carmen Butariu, pentru rolul Doamna Proctor din **Vrăjitoarele din Salem** de Arthur Miller (Academia de Teatru din Târgu-Mureș). Diploma specială ce a revenit încântătoarei reprezentații cu **Bine, mamă, da' ăștia povestesc în actu' doi ce se-ntâmplă-n actu'ntâi** de Matei Vișniec a pus în valoare nivelul artistic bun al Academiei de Teatru ieșene.

Reprezentațiile au fost semnificative și pentru arta scenografilor, care au oferit adevărate recitaluri: Dobre-Kothay Judit, premiată pentru **Cabala bigoșilor și Vizita bătrânei doamne** (Teatrul Național din Târgu-Mureș), Irina Solomon și Dragoș Buhagiar (**Orfanul Zhao**), Puiu Antemir, Lia Manțoc (**Fuga**), Doina Levința (**Patul lui Procust**).

Cadrul festivalier a fost împlinit și prin alte manifestări. La Palatul Culturii s-a vernisat o expoziție de materiale și echipament de scenă, realizată în colaborare cu firma austriacă Theater-Tüchler – „un rai scenografic și tehnic“, cum îl numea Nicolae Ularu; sperăm să fie văzut și pe scenele românești. Au fost editate și două publicații meritorii: revista „Teatrul Național“ (realizată de Mioara Adina Avram și Cristina Băzu) și „Scena și lumea“ (îngrijită de Oltița Cântec și Bogdan Ulmu). De asemenea, s-a lansat volumul „Chipuri și măști“, aparținând reputatului critic ieșean Ștefan Oprea.

Dacă oferta artistică a fost generoasă, organizarea a avut carențe. Deplasarea lași a acutizat deficiențele manageriale ale festivalului, vizibile încă la ultimele ediții. Itinerarea acestei manifestări rămâne o problemă controversată și, în acest sens, oamenii de teatru au exprimat opinii pro și contra. Personal, apreciez ca neinspirată o asemenea inițiativă, ea riscând să anuleze identitatea festivalului, care s-a născut și a devenit tradițional la București. Ediția ieșeană nu a creat un climat

Scenă din Voci în lumina orbitoare de Matei Vișniec la Teatrul „Eugen Ionescu“ din Chișinău (regia: Petru Vutcărau)

cultural în jurul evenimentului; slab mediatizat pe plan național și local, el a stârnit un interes scăzut oamenilor de cultură ieșeni, jurnaliștilor și criticilor. Încercarea de a regla din mers desfășurarea programului a funcționat cu oarecare greutate. Au lipsit dezbaterile, foarte dorite de specialiști și de public. Singura întâlnire care și-a atins scopul a fost Forumul Dramaturgiei Originale, organizat de Secțiunea română a A.I.C.T. – Fundația „Teatrul XXI“ și găzduită de Casa „Vasile Pogor“. Reușita s-a datorat prezenței laureaților Concursului de dramaturgie „Camil Petrescu“ – D. R. Popescu, Radu F. Alexandru, Radu Macrinici, Sânziana Popescu –, ca și schimbului de opinii prilejuit de acest colocviu, la care au mai participat Iosif Naghiu, Valentin Silvestru, Dorel Vișan, Ion Cocora, Mihaela Mărțu, Odette Kaufman, Ioan Ieremia, Dan Vasiliu, Antoaneta Iordache, Dan Tărchiță, Oana Popescu, Andrei Strâmbeanu.

Concluzia finală, pentru invitați, a fost că festivalul are nevoie de un moment de reflecție pentru pregătirea unei strategii de acțiune. O manifestare de o asemenea anvergură – așa cum au pledat multe voci – trebuie instituționalizată, dotată cu autonomie bugetară și cu o direcție permanentă. Amânarea acestei schimbări radicale riscă să facă din Festivalul Național „Caragiale“ o Cenușareasă a teatrului românesc.

LUDMILA PATLANJOGLU

